

find vej i ...

Find vej i ...

Mogenstrup

Forord

Mogenstrup er et af Danmarks ældste valfartssteder. I mere end tusinde år har folk samlet sig i Mogenstrup og omkring den Hellige Kilde her.

Engang blev Mogenstrup betragtet som en nordens perle. En oase der tiltræk og integrerede det folkelige, kunsten, de adeliges virkelyst og kirken. "Ses vi ikke før! Ses vi i Mogenstrup!" Sådan sagde alle, når de skulle mødes omkring Skt. Hans dag til det årlige Kildemarked fra 1118 – 1882.

Med denne vandring er det vores ønske at dele ud af fortællingen om denne nordiske perle af kulturhistorie og skøn natur, som vi er omgivet af. Noget er med tiden forsvundet, men historierne lever stadig mellem de bevarede historiske lokaliteter. Vi har også villet fortælle om de personer, der på hver sin måde har kastet glans over området og stadig giver anledning til dansk stolthed.

Vandringen er delt op i 8 poster, som er anført på vedlagte kort. Ved hver post kan man få en beretning om stedet med app'en TravelTales, hvor lydfortællingen starter automatisk på din mobiltelefon, når du finder posten. Man kan også stoppe op og læse beskrivelsen i hæftet her, og se et billede af lokaliteten, som det tidligere har set ud. Og samtidig med at man tilegner sig viden om fortidens Mogenstrup, får man også motion ved at gå ruten igennem.

Vi håber, at mange vil få glæde af ruten og hæftet. God tur gennem vores del af den danske kulturarv!

Mogenstrup Kildelaug

Fladså Lokalkarkiv & Lokalhistorisk Forening

Herlufholms Orienteringsklub

Dansk Orienterings-Forbund

Find vej med kort og kompas

At finde vej med kort – evt. med støtte fra kompas – kaldes at orientere. Det går ud på at finde steder eller poster. Posterne er markeret på kortet med en cirkel og et nummer. Alle kan deltage, ung som gammel, og i det tempo, der passer. Til hæftet her hører også et orienteringskort i skala 1:2.000, dvs. at 1 cm på kortet er lig med 20 meter i terrænet. Kortet er lidt anderledes end et almindeligt bykort. Det er specialtegnet så det kan bruges til orienteringsløb. Det kan være en hjælp lige at lære et par signaturer:

- **olivengrøn:** private områder
- **grøn:** træer, samling af træer, hække og bede
- **blå:** våde områder og grøfter
- **gul:** åbne græsarealer
- **sort/grå:** huse, halvtage, hegn, veje, stier og andet menneskeskabt
- **brun:** asfalt, fliser og faste arealer
- **røde trekantede og cirkler:** startsteder og orienteringsposter

GPS-kordinaterne kan også bruges til en løbetur, hvis du f.eks. har en GPS på din smartphone eller løbeur.

God tur!

Hør lydposterne - sådan gør du:

Posterne gemmer på ni spændende fortællinger om Mogenstrups historie. Første fortælling får du ved 'Start', der ligesom posterne 1-8 er markeret på kortet.

Scan QR-koden herunder og installer appen TravelTales.

Android

iPhone

Hent og installer TravelTales fra til iPhone eller android og vælg turen "Mogenstrup Kulturruten" på listen Find vej i DK.

På android skal du selv starte turen. Husk at skru op for lyden og sørg for at GPS er tændt, hvis ikke det sker automatisk på din telefon. Du kan teste lyden med play-knappen inde i app'en. På iPhone ligger play-knappen sammen med kortet, som åbner når du klikker på kort-ikonet. Posternes placering fremgår af kortet i app'en, og viser også din aktuelle placering.

Når turen er startet kan du gå med telefonen, så du stadig kan høre lyden, eller anvend eventuelt høretelefoner. Så afspiller lydposten automatisk når du lokaliserer den, og du skal ikke rode med telefonen undervejs.

Hver fortælling varer ca. 1 minut og passerer du den samme post igen afspilles fortællingen på ny.

Quiz med mobilen - sådan gør du:

Er du rigtig klog? Du kan teste din viden om Mogenstrup med mobil-quizen. Scan QR koden her, eller søg under Mogenstrup på www.findveji.dk.

Ved hver post på quizruten får du et spørgsmål, når du har indtastet postens bogstavkode.

Opgiver du at finde posten, kan du alligevel få spørgsmålet og fortsætte quizen ved at bruge koden PAS.

GPS: 55°11'14.0"N; 11°51'45.8"E / 55.187224, 11.862719

Post 1: Mogenstrups oprindelse

Til venstre for den mauriske trappe op til kirken lå, fra Vikingetiden og indtil 1824, den offerkilde som landsbyen Mogenstrup er opstået omkring. Folk og fæ valfartede til kilden i håbet om helbredelse. Kilden har antageligt været en hedensk offerkilde tilbage i Vikingetiden og blev siden overtaget af kirken som offerkilde for Magnus den Hellige.

Mogenstrup hed oprindeligt, frem til 1292, 'Magnustorp', opkaldt netop efter Magnus den Hellige - Vikingen Magnus, født i 1097, som blev jarl af Orkney-øerne ved Skotland, der dengang var del af det danske herredømme. Han nægtede at kæmpe og slå ihjel og sagnet siger, at han insisterede på at blive tilbage på skibet og synge salmer. En udpræget kristen adfærd som blev hans fæller for meget. I 1118 blev han myrdet af sin fætter og medjarl Håkon Paulson, og i 1137 helgenkåret af den katolske kirke, og viet til Skt. Magnus, i folkemunde kaldt Mogens.

I 1824 flyttede man landevejen og ligesom kroen måtte også kilden flyttes med. I dag løber kilden derfor lige overfor Mogenstrup kro.

GPS: 55°11'12.3"N; 11°51'38.0"E / 55.186740, 11.860545

Post 2: Våbenhus og Kildeblok i Mogenstup Kirke

Udenfor kirkens våbenhus findes en hvilesten, og på den vestlige mur et helt særegent hul. I hullets bund er der en rist og spalte. Det var til at lægge penge i når man havde hentet vand fra Sankt Mogens Kilde. Da burde man give et ulige antal mønter til sognets syge og fattige, samt til kirken, som fik 2/3 af beløbet, senere dog kun halvdelen.

Disse blokpenge beløb sig i år 1681 til 40 Slettedaler, halvtreds år senere i 1727 til 42 Rigsdaler, mens det i år 1859 var faldet til under 2 Rigsdaler. Dette er formodentlig Danmarks første betalingsautomat. I dag er den ude af drift.

I våbenhusets østside findes desuden en mere traditionel, jernbeslået pengeblok – foruden en almindelig pengeblok først for i kirkeskibet.

GPS: 55°11'14.0"N; 11°51'38.4"E / 55.187222, 11.860667

Den Hirschsprungske Samling

JUV

FPU

Til denne post findes ingen pæl, men hvilket billede passer til posten her? vælg det rigtige og notér bogstavkoden i dit kontrolark på kortet.

Post 3: Klokkerhuset og Kildemarked

Klokkerhuset er i 1889 gengivet af L.A. Ring på maleriet "Folk, som gå fra kirke". Det meste af sin levetid fungerede dette hus som en slags garderobe ved de årlige Kildemarkeder for markedsgæsterne, som indleverede bagage og købte varer til opbevaring.

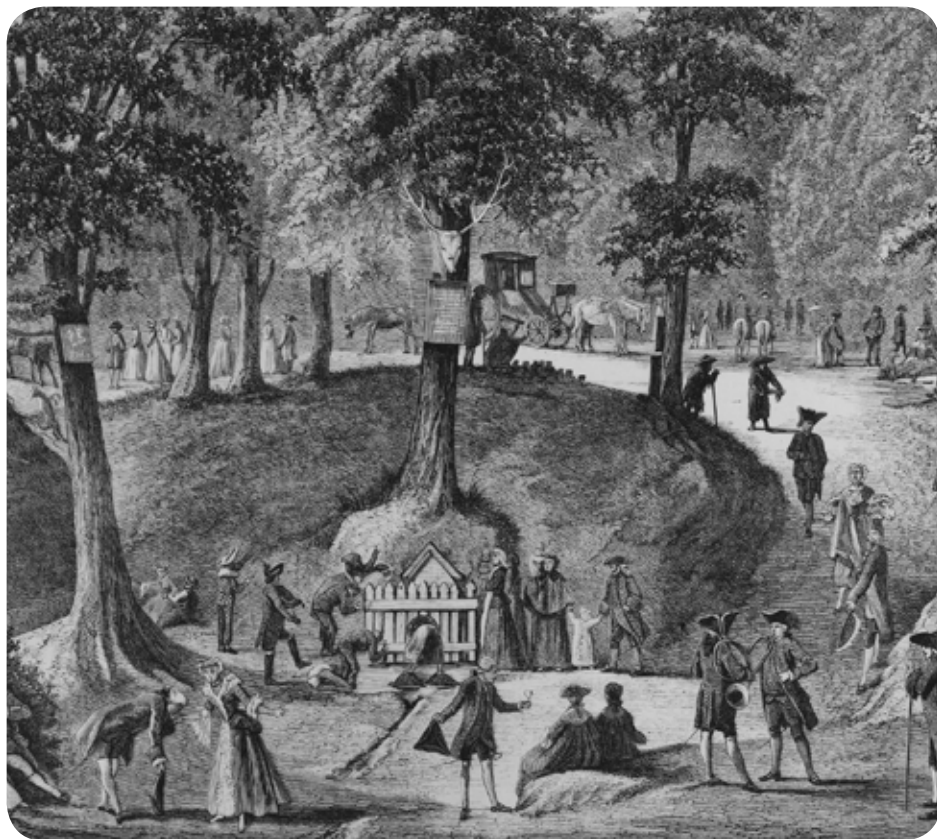
Kilden gjorde siden Vikingetiden Mogenstrup til et pilgrimsrejsemål for folk fra hele Norden. Især Skt. Hans aften skulle kraften i det rene kildevand være særligt stærk og helbredende.

Hvor godtfolk er, kommer godtfolk til og sådan opstod Kildemarkedet i Mogenstrup. Først blev der blot udvekslet varer – og nyheder. Senere tiltrak det handelsmænd og håndværkere, og senere igen også gøglere, som mod betaling fremviste deres kunster.

*Bruun Rasmussen Kunstauktioner
Fuglsang kunstmuseum*

GPS: 55°11'14.1"N; 11°51'35.7"E / 55.187245, 11.85990

Skt. Hans dag blev der således rejst boder og telte. Der var bagere og kagesælgere, som solgte honningkager, æbleskiver og pandekager så billigt, at man snakkede om at panden var smurt med fedtet fra en skovsnegl. Der var skomagere, bødkere, hattemagere, pottemagere - og et værre rabalder. Også den dygtige keramiker Herman Kähler havde i sine unge år sat sig for at tage på kildemarked i Mogenstrup. Men hans hest sparkede så hårdt at Keramikens arbejde endte i skår midt på Landevejen.

Man kunne også købe brændevin, og præsterne skulle holde et vågent øje med kildemarkederne, som i 1882 blev helt forbudt og afløstes af en mere stilfærdig skovtur for sygekassens medlemmer.

I 1950-erne forsøgte man at starte Kildemarkedet op igen – og igen i 2013 med mere held. Der afholdes således atter Kildemarked i Mogenstrup hvert år omkring Skt. Hans.

Post 4: Mindestøtten

Den driftige og afholdte lensgreve C.C.S. Danneskiold-Samsøe af Gisselfeld og Holmegaard, døde i 1823 pludseligt, kun 48 år gammel. Han var også amtmand, havde taget initiativ til at bygge Næstved Sygehus, samt etableret den Danneskioldske kanal mellem Bavelse sø og Karrebæksminde, så der kunne sejles brænde fra Midtsjælland til de frysende københavnere.

Som greve gennemførte han et mere fremskridtsvenligt og humant hoverireglement for sine fæstebønder, og ved hans død blev der indsamlet over 600 specier (25-50.000 kr.) til et mindesmærke.

Næstveds borgmester Schönheyder bad stenhuggeren Thorvaldsen om at komme med et forslag, og i 1829 blev mindestøtten afsløret. Den blev placeret i Mogenstrup Kirkeskov, i centrum af den gamle kildemarkedsplads efter anmodning fra enkegrevinde Henriette Danneskiold-Samsøe, som i øvrigt kort efter åbnede Holmegaard Glasværk.

Mindestøttens oprindelige marmorrelief "Caritas" af Christen Christensen blev i 1980-erne udsat for hærværk og erstattet af en kobberplade. Der arbejdes for at få genskabt det originale udtryk.

GPS: 55°11'12.0"N; 11°51'35.5"E / 55.186660, 11.859028

Bruun Rasmussen kunstauktioner

Post 5: Sankt Mogens Kilde

Ved omlægningen af landevejen i 1824 blev vandet fra Sankt Mogens Kilde også omlagt. Gennem rør blev det ført under vejen til et nyt springvand med løvehoved, skænket af lensgreve Christian Conrad Sophus Danneskiold-Samsøe af Gisselfeld og Holmegaard, der ejede kirken. Det lille anlæg forfaldt, og i 1862-63 bekostede samme greve istandsættelse, og egnens befolkning kvitterede ved at arrangere en stor "Vandfest" – hvortil vejrguderne efter sigende bidrog med betragtelige mængder vand indtil kl. 17.00 hvor man i tørvejrr kunne afslutte med spisning, taler og festlige indslag på kroen.

I 1888 Lagde den lokale kunstmaler L.A. Ring et besøg forbi løvehovedet. Sammen med sit livs kærlighed Sigrid Kähler, hendes mor Jansine og hendes far, den berømte keramikker Herman Kähler gjorde de stop i Mogenstrup. Sigrid led af en lungesygdom og på maleriet drikker Sigrid af vandet fra den Hellige kilde. Måske var det derfor hun til trods levede til at blive L.A. Rings hustru og mor til deres tre børn, før hun døde af lungekræft i 1923, 49 år gammel. I dag er maleriet berømt i hele verden.

GPS: 55°11'09.8"N; 11°51'40.5"E / 55.186049, 11.861244

HANS EXCELLENCE

OVERSKJENK GREV CHRISTIAN CONRAD SOEUS

GREVE AF HANSESTAD-SAMSØ TIL ERHJELPAAED LIG DETTE

SPRINGVAND I STANDSETTE I AARET 1800 HVORPÅ DENNE

MINDETAFLER INDSETTES TIL ERINDRING HERAF AF

BEASTØNNENDE MEDBØDSELER.

Sankt Mogens Kilde

Post 6: Bryghus, bageri og nu regnvandsbassin

Mellem løvehovedet og Fladsåen ligger i dag et regnvandsbassin, og i 1832 blev netop her bygget bryghus. Ejeren af Mogenstrup Kro anno 1829, Christiane Kaas af Grevensvænge, havde fået den idé til at flytte sit brændevinsbrænderi på Sortebrødre Gaard i Næstved, til sin kro i Mogenstrup. Men hun fik i første omgang kongens afslag, da man ikke ville tillade brænderi udenfor byporten.

Ved ihærdig indsats – sikkert også gennem hendes søster, enkegrevinde Henriette Danneskiold-Samsøe af Gisselfeld og Holmegaard – fik Christiane i 1832 tilladelsen mod samtidig at opføre et 'rigtigt' bryggeri og "lade brygge en kvantitet stærkt og sundt øl til gratis uddeling blandt egnens fattige og syge rekonvalescenser (altså personer, der kommer til kræfter efter en overstået sygdom). Christiane skænkede, sammen med flere andre lokale, de 150 Tønder byg foruden den fornødne humle, brændsel og hvad dertil hørte. Sådan kom der Øl og Brændevin til Mogenstrup.

GPS: 55°11'09.1"N; 11°51'42.0"E / 55.185849, 11.861652

Privateje, Foto: Torben Christensen

Post 7: Vandmøllen og dens rester

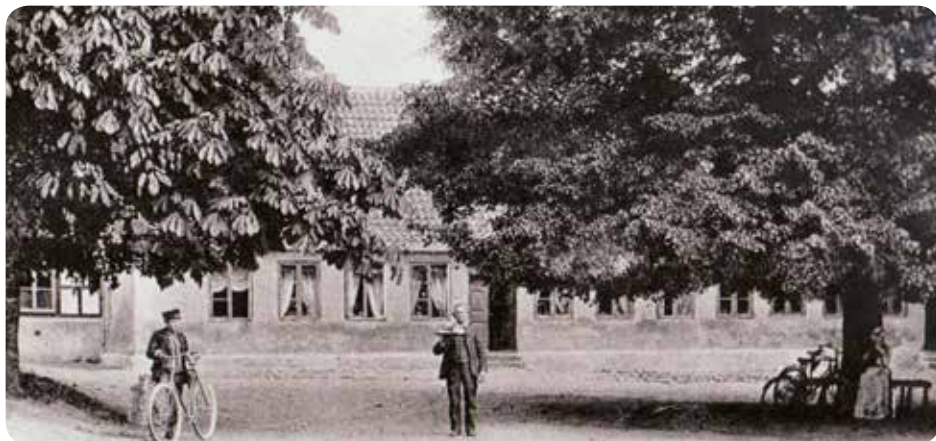
Fra før 1277 har "Mogenstrup-Borup Vandmølle" ligget, der hvor landevejen krydser Fladså. Man kan i dag, stadig se rester af mølledæmningen lige nord for broen. Vandet kom fra en lille sø, som var meget tilgroet.

I Møllebogen fra 1689 omtales et underfaldshjul og to kværne. På en underfaldsmølle løber vandet under møllehjulet og ikke som ved de fleste vandmøller over. Underfaldsmøller ligger som oftest på steder, som her, hvor der ikke er det store fald på vandløbet. Med et dæmningssystem kunne man stemme vandet op, så det kunne drive hjulet, når der ellers var vand nok.

På et ukendt tidspunkt blev denne mølle erstattet af "Mogenstrup Vandmølle" længere oppe ad Fladsåen, hvor der nu er golfbane.

I 1860 blev det moderne tider og man byggede i stedet "Mogenstrup Vindmølle". Man kan i dag se hvor den stod, i hullet mellem nr. 32 og 34 på Præstø Landevej – overfor huset "Møllestedet". Vindmøllen blev i 1889 foreviget af den lokale kunstmaler L. A. Ring.

GPS: 55°11'09.1"N; 11°51'43.7"E / 55.185859, 11.862128

Post 8: Mogenstrup Kro og Krogård

Stiftsdame Christiane Kaas flyttede i 1829 sin kro fra landsbyen Fladsaae til Mogenstrup. Da man havde flyttet landevejen i 1824 gjorde hun klogt i at lade kroen flytte med. Kroen udviklede sig, og lagde hus til mange sammenkomster, skovture og andet. Således kunne man først i 1900-tallet købe en kande varmt vand og lave egen kaffe i krohaven. Kroen tog også parkeringsafgift for cykler og vogne - altså hestevogne – og fra 1912 måtte landbefolkningen også besøge kroen. I 1947 brændte Mogenstrup Kro ned. Branden var så stærk at kun det sidste værelse står tilbage i dag. Det er sidste vindue fra højre.

Kroen blev i 1988 udvidet med to store gæstefløje, og kroen blev landskendt for sine revyer. Krogården er ligesom kroen opført i 1829, men med bindingsværk og stråtag. Krogården dannede ramme om filmen "Hurra for De blå husarer" fra 1970. Kroen er fortsat en vigtig del af Mogenstrups kulturmiljø.

GPS: 55°11'10.5" N; 11°51'44.1"E / 55.186239, 11.862245

Find vej med Herlufsholm OK

Orientering er en idræt, som familien kan være sammen om! Herlufsholm Orienteringsklub har et tilbud til alle aldre, uanset om du vil løbe, motionere eller vandre med kort og kompas. Du får masser af sunde aktiviteter, frisk luft og mulighed for socialt samvær som medlem i klubben.

Vi tilbyder blandt andet:

- Familieorientering hver lørdag i januar-marts med start fra klubhuset mellem kl. 10 og 11 med lette ruter fra 2-5 km.
- Tirsdagstræningsløb i april-maj og august-september med ruter i forskellige længder og af forskellige
- sværhedsgrader, så der er muligheder for både begyndere og trænede i alle aldre. Start mellem 17.30 og 18.30 i nære skovområder.
- Mulighed for begynderinstruktion i forbindelse med tirsdagstræningen.
- Træning for børn og unge i alderen 8-20 år. Vi træner hver onsdag kl 17.00 – 18.30 i forårs- og efterårsmånederne.
- Klubaftener med socialt samvær og ofte et orienteringstema på programmet
- Klubture i påsken, pinsen og sommerferien for alle aldre med henblik på deltagelse i orienteringsstævner.

Se mere på hjemmesiden: www.herlufsholm-orientering.dk

Her finder du bl.a. oplysninger om medlemskontingent og udstyr til orienteringsløb.

Medlemsbladet er også tilgængeligt på hjemmesiden. Desuden modtager medlemmer Dansk Orienterings-Forbunds medlemsblad "Orientering".

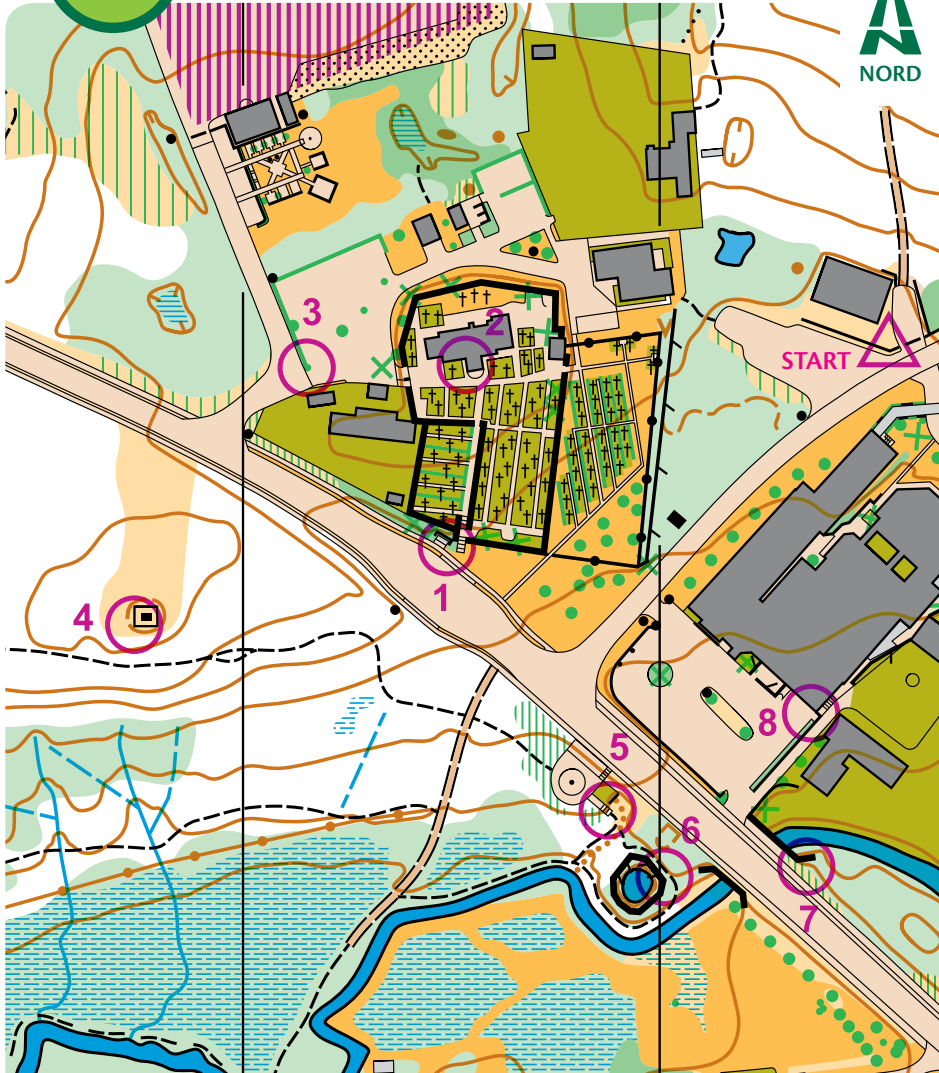
Klubhusets adresse er: Herlufsholm Allé 227A, 4700 Næstved

find vej i ...

Mogenstrup Kulturruten

1:2000

Post 1	Post 2	Post 3	Post 4	Post 5	Post 6	Post 7	Post 8

Find vej i ... Mogenstrup

Redaktion og tekst:

Chris Hermansen og Anne Marie Kamilles

Layout:

Rikke Fabricius, Fabricius Marketing

Fotos:

John Gravesen, Erik Torm, Torben Christensen, Bruun Rasmussen Kunstauktioner, Den Hirschsprungske Samling, Statens Museum for Kunst, Fuglsang kunstmuseum

Rekognoscering og rettegning af kort:

Svend-Erik Munck, Herlufsholm Orienteringsklub

Poster:

Erik Torm, Herlufsholm Orienteringsklub

Konsulent:

Anne Marie V. Kamilles,
Dansk Orienterings-Forbund

Udgivet af:

Herlufsholm Orienteringsklub,
Mogenstrup Kildelaug,
og Dansk Orienterings-Forbund, 2016

Tak til:

Fladså arkiv og lokalhistorisk forening for oplysninger
samt til Nordea-fonden og Friluftsrådet for økonomisk støtte
til udgivelsen